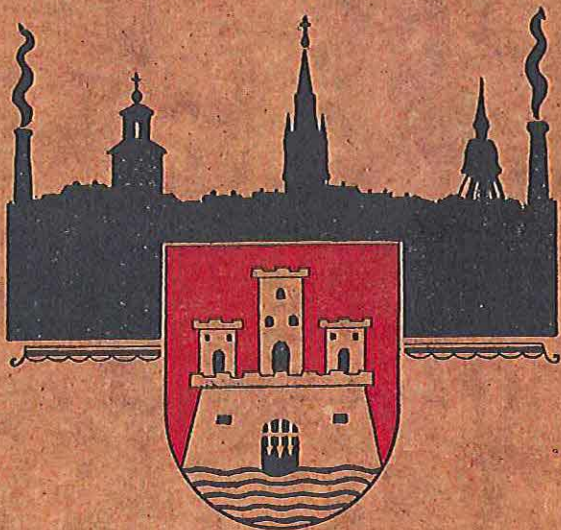

Mäster Gudmunds Gille

ÅRSBOK 1930

22

HJ. BJURULF

ÖSTER OM LJUNGARUMS KYRKA.

K. Björlingens foto.

skymta i gul färgton partier av Strömsbergs herresäte, grundat av storborgaren i Jönköping Peder Gudmundsson, vilken adlades Strömberg.

Från de historiska perspektiven vänder dock tanken snabbt tillbaka till den tjugusende landskapstavlan, som omger oss, då vi över sidlänta marker nalkas målet för vår vandring. Klockan är inte mer än halv fyra på morgonen. Solstrålarna bryta sig genom miljoner daggdroppar och förvandla spindelvävar på grästuvor och i buskar till rikt pärlbesatta, silvergrå slöjor.

Kärrmarken breder ut sig i en svacka mellan åkrarna. Ur klövergårdet stiger en lärka mot skyn. På maden i norr drillar en spov, som redan varit uppe på åkerrenen och fått sig ett morgonmål av daggmaskar, innan de slunkit ned i sina gångar för dagen. En skata lockar varnande från sin nattkvist. Hon har hört vårt prassel i gräset men är inte riktigt säker på varifrån bullret kommer. Vi passera lärkrädet med skatboet och den ovanligt sent ruvande makan.

Ur dalsänkan i norr stiger trädpiplärkan mot höjden på dallrande vingar. Det är hanen, som sjunger för ho-

PARTI FRÅN LJUNGARUMS KYRKA.

K. Björlingens foto.

EN VÄRVANDRING I STRÖMSBERGS ÄNGAR.

Uppteckning efter Bernhard Johansson av
fil. kand. H. J. Bjurulf.

Gullvivornas tid är inne. Runt om i Vätterdalens lerslänter och lund-dälder stå flockar av de vackra blommorna med sina tunga, gula blommyckelknippen. Vi äro nämligen inne i första veckan av juni och starta en vacker morgon i sen-våren för att njuta av naturens fågring i de vackra Strömsbergs ängar öster om Jönköping.

Vi passera de pittoreska ängsladorna ute på Strömsbergs gården och Ljungarums vackra vita lantkyrka med sin fristående klockstapel. Röda klungor av torpstugor och magasinbyggnader lysa nere i dällden öster om kyrkan, och längst fram i den vackra herrgårdsallén fram-

EN VÄRVANDRING

23

nan. Hon har rätt sitt bo i kanten av en grästuva, där ymnigt långt fjolårsgräs bildar tak och skyddsförhången.

I ett par grantoppar i vår närhet ha några koltrastar ställt till med sångartävlan, men de övertrumfas i tonernas klarhet, styrka och variation, av taltrasthanen ett hundratals meter längre upp i sluttningen. Det är stor-sångaren, som lekfullt tar upp motiven i grannarnas vårlåtar. Särskilt förtjust tycks han vara i spovens och grön-gölingens parningslåten, som ofta upprepas i hans morgonkonsert. Som alla stora konstnärer är han något nyckfull i sin konstutövning. Den samma ihärdigheten och entusiasmen i sångföredraget, som vi nu njuta av, tyder på, att honan ligger på ägg i närheten. Det är inte vår avsikt att störa hemfriden, men försiktigt glänta vi litet på ungranarnas mörka ridåer. Där invid stammen ligger taltrasthonan i det rund-svarvade boet. Hon ligger djupt nere. Endast stjärt och näbb äro synliga. Tydligt är ruvningen snart till ända.

Nu bär det ut i den öppna lövängen bland spridda björkar och ekar. Fågelsången tonar här i mäktig morgonkör. En rike-dom av arter har slagit ned sina bopålar i den vackra ängen. Där stiger trädpiplärkan 6 å 7 meter från en vissan björktopp. En hofinkhane flyger från gren till gren i en ek, ivrigt sjungande såväl under flyk-

A. Bergquist foto.

BO AV TRÄDPIPLÄRKA. Boet låg på marken bland torra grenar helt nära skogsvägen.

A. Bergquist foto.

TJÄDERNS BOPLATS. I skogen öster om torpet Bommen. Hatten invid den vita duken skyler äggen. Boet synes å bilden här bredvid.

ten som i vila. Ett par rödhakar flyga utmed marken alldeles bredvid oss. Honan har en liten fjäder i näbben och försvinner i en tuva av fjolårsgräs. Medan hon plockar därinne, slår hanen några drillar från en närliggande asp. Från två olika håll höra vi ringduvhanens kutter. Det är enkla men av den ruvande honan säkert högt uppskattade strofer. En koltrast-hane stryker fram utmed marken och låter höra sig i en grantopp ett stycke från oss. Han har ej uppläckt oss. Han putsar först näbben och så fjädrarna ett ögonblick. Sakerligen har han varit nere i dalsänkan och plockat till sig mask i lövtäcket under de låta buskarna. Nu slår han till några drillar, melodiska och mjuka. Vi söka oss försiktigt närmare för att få höra de svaga sluttningarna, kännetecknande för de gamla hanarna i vårtider. Det lyckas oss dock ej att osedda komma inpå honom. Han utstöter först ett lågt smackande, och sedan följer det välkända liksom skratande varningslätet. Det är en av skogens vaksammaste fåglar, som slår alarm, och de befjädrade varelserna runt omkring lystra till varningen. Först tystna duvhannar-

Vi smyga oss fram till sångaren och få slutligen se honom på en bruten aspgren. Där sitter han till hälften dold av visset löv från förra året. Det är nötväcckan. Dennes pladdrande locktoner äro vanliga ljud i våra lövskogar, men sången, melodisk och vacker, är det säkerligen få, som känna till, även av vana skogsvandrare. I en asp i närheten upptäcka vi hans bohål med det murade ingångshålet.

Det är långt lidet på morgonen, och vi slå oss till ro på en torr, gräsbevuxen plats intill en gammal murken björkstubbe. Termosflaskor och smörgåspaket komma fram, och det smakar underbart gott med mat ute i gröngräset efter promenaden. Fåglarna sköta fortfarande taffelmusiken, även om anslagen inte äro så stormande som i själva gryningstimmarna.

Men tyst, så få vi höra! Det lät som ett fint prassel inne från björkstucken bredvid stubben. Rätt som det är, kommer en liten näpen skogsmus uthoppande från hålet, som löper centralt inåt den murkna stocken. Hon springer bort mellan gräs och visset löv. Hon märkte oss inte. Efter några minuter kommer hon tillbaka men nu med torrt björklöv och några gröna strån av vårfryle i munnen. Hon försvinner hastigt med sin börda in i hålet i stocken. Nu höra vi åter det svaga prassel i därifrån, där hon tydligen reder till ett varmt bo. Efter några ögonblick är hon tillbaka och försvinner nedåt ången. Den av oss, som ligger närmast stocken, bryter en liten bit av en vetebulle och lägger den i själva öppningen i stockändan. Sen sträcker han ut ett av benen mot stocken, så att musen måste över sko och ben för att komma till sin tillflyktsort. Musen kommer snart åter med en liknande börda i munnen. Hon tycks fundera ett slag över hindren i sin väg men hoppar så lätt och behändigt upp på skon och promenerar längs byxbenet in i hålet. Där finner hon brödmulan. Hon lägger från sig bomaterialet, tar den lilla brödbiten mellan framtassarna, reser sig på bakbenen och njuter av godbiten. Hon sänker sig så åter mjukt ned på framtassarna, samlar tillhoppa löv och fryle och försvinner in i stocken.

Då det nu börjar lida framåt förmiddagen, styra vi ko-

A. Bergquist foto.

TJÄDERBO. Inne i granskogens tystnad och ensamhet ruvade tjäderhonan sina smutsigula ägg invid den murkna stubben.

nas kutter, och i stället låta de höra sin välkända varningssignal, ett lågt bu, bu, bu.

Fården går vidare, och vi ha inte kommit ett par hundra meter därifrån, förrän fågeljublet åter är i full gång. Vi komma nu in i ett trädbestånd, där enstaka aspar, rika på hackspetthål, äro insprängda bland ek, björk och barrträd. Asparna tjänstgöra i lundmarkerna som jättelika levande fågelholkar. Det är en livlig önskan hos fågelvännerna i Jönköping, att enstaka aspar skonas här och där i Jönköpings omgivningar för att bereda bekväma boplatser för en hel mängd fåglar.

Under dessa fromma önsknningar titta vi litet närmare på hundarnas speciella boträd. Däruppe på en gren sitter den svart och vita flugsnapparens och härmar svalan i sin dräkt. Från toppen av en ek höra vi några toner, synnerligen sällsynta i Jönköpingsbygden. Det är göktythanen, som sjunger. Sakerligen har honan rätt sitt bo i någon av asparna på sluttningen och ruvar där de små, klart vita äggen. När vi närma oss dessa aspar, höra vi även andra toner, som vi mera sällan få avlyssna.

san mot hemhållet men uppfånga under vägen ännu några snabbbilder ur det rika fågellivet.

Vi passera nedför dalslutningen över bäcken och in bland alar och hasselbuskar på motsatta sluttningen. Här se vi, att en hel del av de till hälften multnade fjolårslöven ha vänts upp och ned, och vidare se vi en mängd hål ned i den luckra jorden, gjorda liksom med doppskon på en smal käpp. Vi ta oss fem minuters paus i den ansträngande uppförsbacken och hålla oss i absolut stillhet. Se där borta ha vi eleganten med käppen. En morkulla kommer försiktigt trippande och ser sig ängsligt omkring. Hon måtte ha hört något ljud från oss men vet inte, var hon har oss. Hon springer åter några steg och står och lyssnar. Hon lugnar sig dock och börjar ivrigt kasta det visssa lövet än hit än dit och plockar med den långa näbben upp godbitar än här, än där i myllan och den underliggande leran. Efter att ha frukosterat höjer hon huvudet och lyssnar alldeles orörlig. Vi befarar, att hon upptäckt oss, men så är ej fallet. Hon springer ett tjugotal meter och försvinner in i ett lågt men tätt alsnärje. Vi närma oss ytterst försiktigt. Komma ända fram till busken, granska vi noggrant marken därinne. Vi kunna inte upptäcka henne. Vi söka dock skarpa uppfattningsförmågan för att lösa fixeringsbilden. Rätt som det är, se vi först de stora svarta ögonen, där de sitta långt tillbaka på huvudet, enligt uppgift för att hon skall kunna titta uppåt och bakåt, då hon borrar efter mask. Efter hand framtråda konturerna av hela fågeln, där den ligger ganska öppet i snåret. Då vi väl ihärdigt observera henne, hoppar hon ut ur de hoprafsade hassel- och allbladen och blottar tre stycken stora, fläckiga, päronformade ägg.

Vi komma ut på en dalslutning vettande mot söder och skrämna upp en liten gröngrå fågel, som vi igenkänna som en lövsångare. Denna låtsar sig vara mycket skadad och släpar sorgligt med ena vingen. Vi se oss emellertid omkring och finna det med grön mossa mästerligt maskerade boet under en hänggrästuva. Genom den frånga öppningen skynta vi 6-7 vita ägg, rikligt beströdda med rödbruna fläckar. Hela boet är invändigt varmt ombonat med små mjuka kråkfjädrar. Tydligt har lövsångarhonan vid hobygget påträffat en död kråka i markerna och plockat till sig så mycket dun och fjäder, hon behövt till fodringen av balen.

